

Merlet

Butlletí informatiu del Museu de Terrassa

2on quadrimestre de 2007 - Núm. 30

30

11 anys de Merlet

L'any 1996 veia la llum, per primera vegada, el butlletí informatiu del Museu de Terrassa i d'Amics del Museu: el Merlet; d'això ja en fa onze anys.

Han estat onze anys dedicats a difondre i donar a conèixer les activitats del Museu i d'Amics, així com les programacions d'altres institucions i espais d'àmbit local centrats en l'estudi i la difusió del patrimoni, en el seu sentit més ampli.

Els recursos i les estratègies de difusió s'han anat diversificant al llarg d'aquests anys i, tot i que des del Museu apostem per les TIC, pensem que un butlletí informatiu en format paper és encara una eina de comunicació vàlida. És per això que, coincidint amb el número 30, hem decidit renovar-lo en format paper.

El Merlet ha ampliat el seu espai. Això permet introduir més informació, tant pel que fa als textos com pel que fa als gràfics, en aquelles seccions que en la versió anterior quedaven potser massa justes.

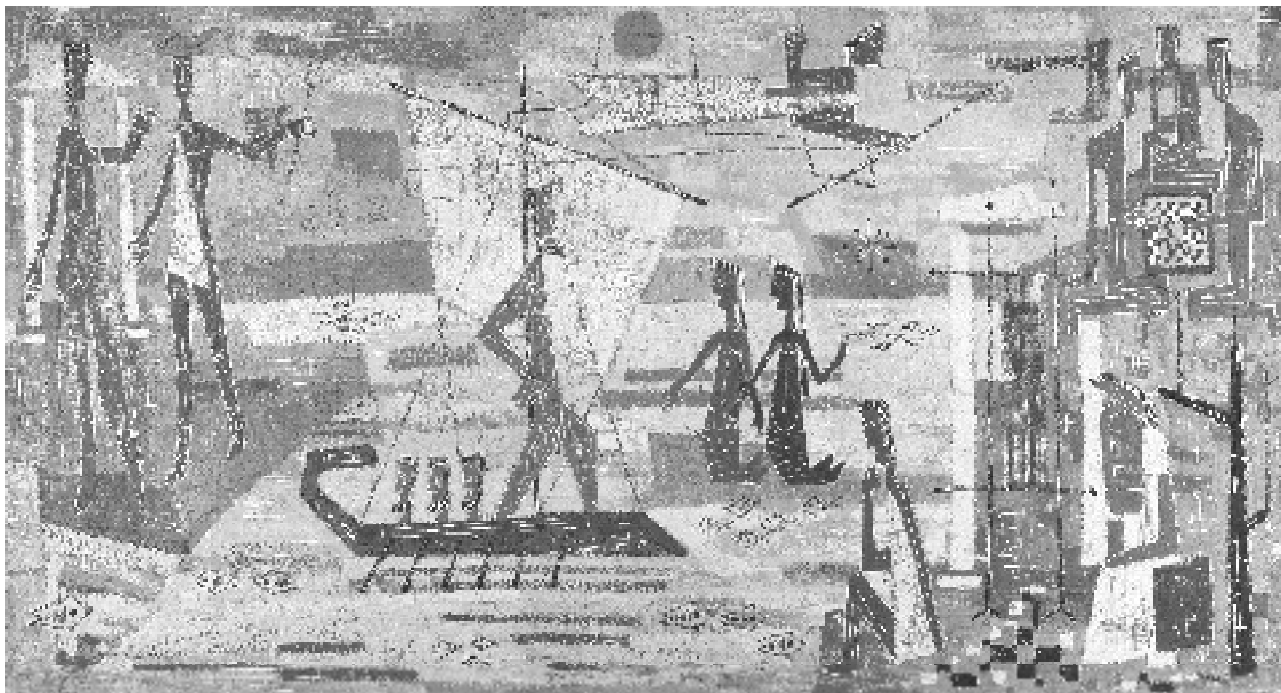
Hem intentat que les funcions i activitats del Museu, que ja apareixien en l'antiga versió, quedin paleses de manera més clara i entenedora. Així, es dedica una secció específica a l'exposició temporal del Museu, una al servei educatiu i una altra a la conservació i la documentació, sempre amb l'objectiu de donar a conèixer i difondre els continguts i les tasques que es realitzen des dels diferents àmbits del museu.

La secció que esteu llegint és l'espai de reflexió del Merlet. Amb la secció "La monografia", el butlletí fa possible la publicació d'estudis i treballs de recerca sobre aspectes patrimonials locals, sovint inèdits. La secció "La reserva" permet "exhibir" objectes de les col·leccions del Museu que habitualment es conserven als dipòsits i que sense aquest espai difícilment s'haurien pogut documentar i difondre. Amb l'ampliació de les dues seccions es guanya en continguts.

A banda de la informació d'àmbit local, amb la secció "Calaix de sastre", el Merlet proposa una selecció d'activitats diverses, de publicacions i de recomanacions en línia de diferents aspectes culturals a escala nacional i internacional. En aquest espai, hem volgut augmentar la presència de les recomanacions en línia.

No cal dir que el Merlet és un espai obert a la participació dels socis d'Amics del Museu, dels col·laboradors i de tothom qui ho vulgui. Qualsevol aportació, informació o notícia que ens vulgueu fer arribar serà molt benvinguda.

Exposició temporal

Odissea, de Jacint Morera, 1957

Fins al 29 de febrer de 2008, es podrà visitar la nova exposició temporal del Museu, "ART LOCAL. La col·lecció del Museu de Terrassa: 1957-1979" al Castell Cartoixa de Vallparadís.

Aquesta exposició segueix la línia expositiva encetada ara fa sis anys pel Museu de Terrassa, que té per objectiu exhibir, de forma gradual, la seva col·lecció d'art local. Les dues exposicions anteriors van abastar els períodes cronològics compresos entre 1883 a 1936, la primera, i entre 1936 a 1957, la segona.

En aquesta ocasió es mostra una selecció d'obra d'artistes locals que es conserva al fons del Museu produïda durant el període comprès entre els anys 1957 i 1979, és a dir, des de la primera edició de la Biennal de Pintura Ciutat de Terrassa –experiència pionera de renovació plàstica a la nostra ciutat i també a Catalunya- fins a la constitució del primer Ajuntament democràtic.

Hi són representats un total de 25 artistes (Roc Alabern, Rafael Benet, Jacint Morera, Floreal Soriguera, Ramon Cortés, Josep Martínez Lozano, Pere Tort i Marc Molins, entre d'altres) i s'hi exhibeixen una quarantena d'obres, entre pintura, dibuix, gravat, escultura, fotografia i disseny gràfic.

Complementant l'exposició, s'ha editat el catàleg número 14 del Museu.

Servei Educatiu

Com cada any, el Museu té previst presentar la Guia d'Activitats Didàctiques del curs 2007-2008 a principis del mes de setembre.

La Guia inclou tots els recursos didàctics que el Museu ofereix

al públic escolar i docent, però també a tothom qui estigui interessat a conèixer el Museu i el patrimoni de la ciutat.

Cartell de Jeroi Font i Casals, 1961

Les col·leccions

Últims ingressos del Museu de Terrassa

Donacions:

- Set obres de l'il·lustrador i interiorista Jeroni Font i Casals, donació del propi artista.

- Taula de dibuix de Mateu Avellaneda, donació de M. Roser Mañosas i Prat, vídua de Mateu Avellaneda.

- Vuit pintures de l'artista Sebastià Freixas, donació de Josep i de Montserrat Freixas i Vivó.

Compres:

- Compra d'una pintura de tècnica mixta d'Antonio J. Flores.

Recol·leccions:

- Diversos objectes domèstics procedents de la Llibreria Grau, del carrer dels Gavatxons, número 4.

Préstecs del Museu de Terrassa:

- Per a l'exposició "Mateo Inurria y la escultura de su tiempo", organitzada per la Fundación Rafael Botí i exhibida al Palacio de Viena de Còrdova, del 8 de maig al 30 de juny de 2007, el Museu de Terrassa cedeix una escultura (Retrat de Berta Singermann) de Francisco Pérez Mateo.

Retrat de Berta Singermann,
de Franciso Pérez Mateo, 1926

- Per a l'exposició "Modernismo catalán", organitzada i exhibida a la Fundación Picasso-Museo Casa Natal de Málaga, de l'1 de març al 31 de maig de 2007, el Museu

de Terrassa cedeix la placa commemorativa dedicada a Àngel Guimerà, obra de Pau Gargallo, i una escultura funerària d'Enric Clarassó.

- Per a l'exposició "El món d'Anglada Camarassa", organitzada per l'Obra Social Fundació "la Caixa" i exhibida a CaixaFòrum de Palma de Mallorca, del 4 de maig al 29 de juliol de 2007, el Museu de Terrassa cedeix dues obres del pintor Carlos Baca-Flor.

- Per a l'exposició itinerant "On són les dones? Espais femenins a l'art català dels segles XIX i XX", el Museu de Terrassa cedeix tres pintures: dues de Laureà Barrau i una de Fèlix Mestres. Aquesta exposició està organitzada per la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, i es podrà visitar fins a l'1 de juliol de 2007 a la Sala Muncunill de Terrassa.

Les notícies del Museu

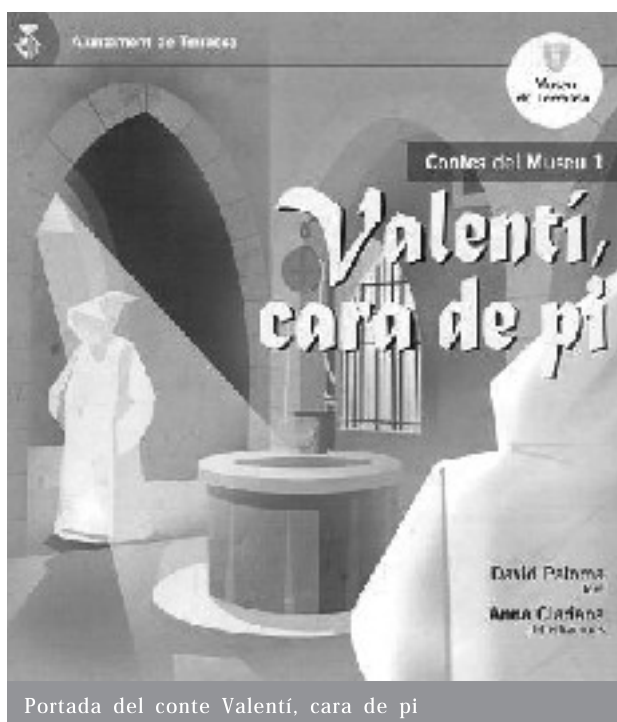
Amb el tema per a l'any 2007 "Els museus i el patrimoni universal" el passat 18 de maig es va celebrar el Dia Internacional dels Museus. Com cada any, el Museu de Terrassa es va sumar a la celebració i va programar Un vespre al Castell Cartoixa. L'activitat va consistir en un recorregut per l'exposició permanent del Museu a través d'una selecció dels objectes exposats, i va acabar amb una copa de cava. Hi van participar 52 persones.

El Museu també es va adherir a la campanya Descobreix una joia del Museu exhibint una de les darreres donacions, la taula de dibuix de l'artista Mateu Avellaneda (1902-1949). Complementant l'exhibició, es va editar una fitxa informativa.

Taula de dibuix de l'artista Mateu Avellaneda

El Museu ha editat el conte-catàleg número 1 del Museu, Valentí, cara de pi. Amb aquesta publicació, el Museu enceta una nova línia de publicacions orientada al públic escolar, i també als visitants del Museu en general. El cost de la publicació és de cinc euros i el podeu adquirir al Castell Cartoixa de Vallparadís i a la Casa Alegre de Sagrera.

Portada del conte Valentí, cara de pi

Agenda

Per la Festa Major està previst realitzar, el dissabte 30 de juny, a les 11 del matí i a 2/4 d'1 del migdia, visites comentades al Parc de desinfecció i al Convent de les Josefines. Es farà una visita independent a cada espai a les hores indicades. I el diumenge 1 de juliol, les visites, de les 11 de la nit i fins a la 1 de la matinada, a les següents seccions del Museu de Terrassa: el Castell Cartoixa de Vallparadís, el Conjunt Monumental de les Esglésies de Sant Pere, la Casa Alegre de Sagrera i el claustre del convent de Sant Francesc.

claustre del convent de Sant Francesc

Amb motiu de les Jornades Europees del Patrimoni a Catalunya, que enguany se celebren els dies 28, 29 i 30 de setembre, el Museu ha programat una visita comentada al recinte museïtzat del Conjunt Monumental de les Esglésies de Sant Pere. La visita permetrà apropar-se al nou paviment exterior del Conjunt, on s'han marcat les diferents estructures arqueològiques aparegudes en les darreres intervencions arqueològiques. Està programada per al dissabte 29 de setembre, en dues sessions independents, una a les 11 del matí, i una altra a les 12.

Amics del museu

Un dels col·laboradors i socis d'aquesta entitat, en Josep Rosaura, està treballant en la creació de la pàgina web de l'associació. En el lloc web, del qual ben aviat us podrem facilitar l'adreça, trobareu des dels objectius de l'entitat fins a un espai, obert al soci, que permetrà penjar suggeriments, recomanacions i fins i tot l'experiència viscuda a l'entorn del patrimoni.

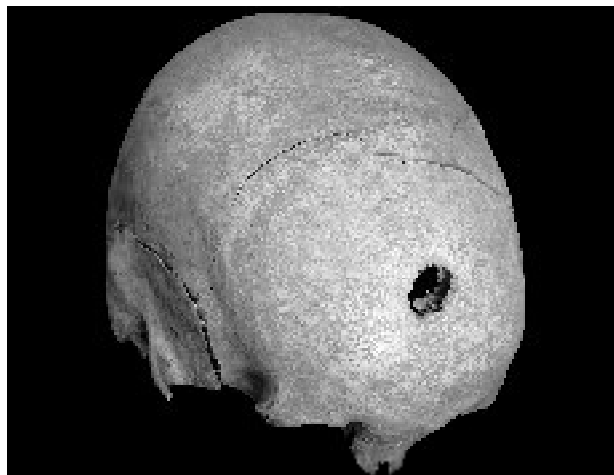
Estat de la recerca antropològica dels enterraments de les Esglésies de Sant Pere de Terrassa

El passat 1 de març del 2007 va tenir lloc la defensa de la tesi doctoral titulada Caracterització i evolució d'una comunitat medieval catalana: estudi bioantropològic de les inhumacions de les Esglésies de Sant Pere, a la Universitat Autònoma de Barcelona, a càrrec de qui escriu aquestes línies i dirigida per la Dra. Assumpció Malgosa, professora titular de la Unitat d'Antropologia Biològica de l'esmentada universitat. La tesi presenta els resultats de la recerca portada a terme a partir de l'anàlisi morfològica de les restes esquelètiques humanes recuperades de 208 inhumacions de la necròpolis del Conjunt Monumental de les Esglésies de Sant Pere de Terrassa, durant les intervencions arqueològiques de les campanyes 1995-2003. Aquestes línies tenen el propòsit de sintetitzar els principals resultats derivats d'aquesta investigació. Cal esmentar que aquest treball d'investigació ha estat en part finançat per les entitats que participen en el Projecte de desenvolupament cultural i integració urbana del Conjunt Monumental de les Esglésies de Sant Pere.

La present recerca ha permès caracteritzar i establir l'evolució, principalment en l'àmbit biològic, però també social i cultural, de la comunitat que fou inhumada a les Esglésies de Sant Pere durant els segles IV al XIII, és a dir, des dels orígens del conjunt episcopal de la desapareguda Ègara fins al posterior conjunt parroquial i l'origen de la vila medieval de Terrassa, amb un període d'incertesa entremig, com fou el de les incursions musulmanes del segle VIII.

Els enterraments han mostrat una relativa homogeneïtat cultural, caracteritzada per la presència de gests habituals en les necròpolis cristianes, com són la inhumació individual –malgrat que la reutilització de les sepultures fou habitual–, l'absència d'aixovar, el dipòsit en decúbit supí i l'orientació majoritària seguint l'eix dels edificis religiosos. Les variacions més destacades han estat en relació amb els canvis tipològics dels contenidors de les inhumacions, és a dir, la tomba, i en l'ocupació espacial de la necròpolis, i han estat determinades per l'evolució històrica i constructiva del conjunt. Així mateix,

l'estudi estrictament antropològic dels enterraments ha permès observar associacions entre aspectes biològics dels individus inhumats, com són l'edat i el sexe, i aspectes del context i del ritual funerari que poden estar relacionats tant amb la funcionalitat dels edificis religiosos com amb el context històric del conjunt. La fase del conjunt episcopal de mitjan segle V a finals del segle VIII presenta la major proporció d'inhumacions masculines, l'edat mitjana dels individus més elevada i la major reutilització de sepultures. Aquesta fase coincideix amb el període de més rellevància i més activitat religiosa del conjunt eclesiàstic, és a dir, durant el període de la fundació del bisbat d'Ègara.

Crani d'un individu femení, de 40-50 anys, amb una destrucció òssia i amb un tumor maligne

Crani d'un individu masculí, de 50-55 anys, que mostra pèrdues dentals antemortem

En canvi, la necròpolis de la fase corresponent al conjunt parroquial carolingi dels segles IX a finals del X presenta característiques especials, determinades per una estructura demogràfica atípica en relació als altres períodes, amb una majoria d'individus adults de sexe femení, l'edat mitjana més baixa i una menor proporció d'enterraments infantils i de reutilització de sepultures. Aquestes característiques especials poden ser explicades pel context històric posterior a la invasió islàmica del segle VIII i la disminució de l'activitat religiosa del conjunt producte de la no restitució del bisbat d'Ègara pels carolingis.

També s'ha analitzat l'evolució de la comunitat inhumada a les Esglésies de Sant Pere a partir de la caracterització d'aquesta en dos períodes que corresponen als segles IV al VIII i als segles IX al XIII. Aquests dos períodes estan determinats per la pèrdua del caràcter episcopal del conjunt eclesiàstic. Aquesta comunitat presentava el perfil demogràfic típic de les societats preindustrials, caracteritzat per nivells de mortalitat i natalitat elevats, i esperances de vida molt baixes en comparació amb les actuals. S'han observat diferències de gènere determinades per una major mortalitat en les dones, que es reflecteix en una menor esperança de vida. La major mortalitat femenina s'observa a la majoria d'estudis demogràfics de poblacions antigues, i es relaciona amb condicions més precàries, especialment durant el període d'infantesa, i també amb l'alta probabilitat de morir prematurament a causa dels riscos de l'embaràs i del part.

L'estudi de la variabilitat dels caràcters morfològics esquelètics ha mostrat una mínima variació fenotípica d'aquesta comunitat durant l'interval cronològic analitzat, indicant una continuïtat poblacional al llarg del temps. En aquest sentit, la major variabilitat fenotípica estava determinada per les diferències de gènere, reflectint principalment el dimorfisme sexual predeterminat biològicament en la nostra espècie. Els processos patològics observats de manera més freqüent en les restes òssies d'aquesta comunitat han estat relacionats amb els traumatismes, l'activitat i l'envelliment. Les anàlisis epidemiològiques han mostrat que els homes presenten, en general, prevalences més elevades que les dones. Però, a part de les diferències de gènere, l'anàlisi paleoepidemiològica ha mostrat diferències entre els individus masculins d'ambdós

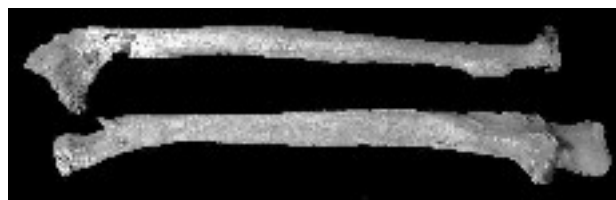
períodes del conjunt, en el patró de distribució esquelètica de les alteracions relacionades amb processos crònics degeneratius i sobrecàrrega mecànica. És molt probable que aquestes alteracions estiguin relacionades amb patologia ocupacional, i per tant, estan reflectint canvis en els patrons d'activitat entre les comunitats dels dos períodes.

També s'han observat diferències entre les comunitats d'ambdós períodes en les prevalences de lesions que afecten les peces dentals i els teixits adjacents, les quals són fortament indicatives de la naturalesa de la dieta i del tipus de subsistència. Finalment, pel que fa a l'evolució d'aquesta comunitat en els dos períodes analitzats, es caracteritza per una continuïtat dels paràmetres demogràfics estimats, així com dels paràmetres fenotípics de menor plasticitat, i per tant, de major determinació genètica, suggerint una continuïtat poblacional. Així mateix, les principals variacions entre les dues comunitats estan determinades per les majors diferències socials i biològiques de la població del primer període del conjunt, és a dir, la dels segles IV a VIII, i la major homogeneïtat social i biològica de la població del segon període del conjunt, la dels segles IX a XIII. Tots aquests resultats suggereixen un baix impacte en la població dels fets històrics relacionats amb les incursions musulmanes del segle VIII sobre la comunitat que fou enterrada a les Esglésies de Sant Pere.

Xavier Jordana

Unitat d'Antropologia Biològica

Universitat Autònoma de Barcelona

Radi i cúbit esquerres, d'una dona de 50-60 anys, amb diverses fractures associades a algun tipus d'accident

Exostosi del femur esquerre, en un individu masculí d'uns 30 anys d'edat, possiblement relacionada amb un traumatisme antic

A TERRASSA

Arxiu Històric Comarcal de Terrassa (c. Pantà, 20, telèfon 93 780 54 60).

- Exposició "L'entorn natural de la comarca del Vallès Occidental", fins al 28 de juny.

- Mostra documental i conferència sobre el tema: "La immigració a la Terrassa del segle XX", el 30 de juny.

- Presentació de l'opuscle Els nous terrassencs. Fonts per a l'estudi de la immigració a la Terrassa del segle XX, el 30 de juny.

Centre de Documentació i Museu Tèxtil (CDMT) (c. de Salmerón, 25, telèfon 93 731 52 02, www.cdm.t.es).

- Exposició "L'herbari modernista", fins a finals d'any

- Exposició "La llana, el teixit intel·ligent", fins al 30 de setembre de 2007.

Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (rambla d'Egara, 270, telèfon 93 736 89 66, www.mnactec.com).

- Exposició "Una il·lusió òptica és una realitat òptica", fins al 30 de juny de 2007.

- Exposició "El color dels records. Càmeres fotogràfiques en el temps", fins a finals d'any.

Sala Muncunill (pl. Didó, 3, telèfon 93 783 27 11, www.terrassa.cat/artsvisuals).

- Exposició "P_O_4 OFICINA", del 10 al 26 de juliol de 2007

- Exposició "Teranyina, de Carles Bros", de l'1 al 24 de setembre de 2007.

ALTRES

- Recentment, s'ha inaugurat el Museu dels Sants d'Olot. En trobareu més informació a www.olot.cat/museusants o bé trucant al telèfon 972 26 67 91.

- Exposició "Divisione littorio. Feixistes italians a la Guerra Civil (1936-1939)", a partir del mes de juny al Museu d'Història de Catalunya.

- "La dona del quadre. La pintura com a reflex de la revolució feminista", exposició al Museu Diocesà de Barcelona, del 5 de juliol al 2 de setembre.

- Retrospectiva sobre l'artista britànic William Hogarth, fins al 26 d'agost a CaixaFòrum.

- El Museu Episcopal de Vic ofereix als seus visitants el servei de visites comentades gratuït els diumenges a les 12 h. Més informació al telèfon 93 886 93 60.

PUBLICACIONS:

QUARHIS núm. 3, darrer número publicat dels Quaderns d'Arqueologia i d'Història del Museu d'Història de la ciutat de Barcelona

Amb motiu del desè aniversari de la inauguració del Museu d'Història de Catalunya, s'ha editat el llibre Museu d'Història de Catalunya, 1996-2006

El Museu d'Història de Sabadell ha presentat el Quadern d'Arqueologia núm. 4, Cabanes, sitges i tombes. El paratge de Can Roqueta del 1300 al 500 a.C.

EN LÍNIA

Us recomanem que visiteu el recentment inaugurat Museu de la Música de Barcelona. Però si teniu una agenda massa atapeïda, podeu començar a obrir boca visitant el seu lloc web, on podreu fer-vos una idea del que us trobareu al nou Museu i des d'on podreu preparar-vos el recorregut per quan decidiu fer la visita in situ. L'adreça és: www.museumusica.bcn.cat

Un moble del sector del cànem

Fitxa tècnica

Autor: Antoni Ruiz, ebenista

Data: c. 1902

Materials: fusta de noguera amb aplicacions de metal·listeria i talla

Mides: 176 x 94 x 49 cm

Número de registre: MdT 17.077

Ubicació: Dipòsits del Museu de Terrassa

El sector del tèxtil (cànem, lli, llana i cotó) va ser l'activitat manufacturera més important de la indústria catalana. Curiosament, un moble de característiques singulars n'és un bon testimoni. En primer lloc perquè a través dels seus motius ornamentals queda perfectament representada l'Al·legoria del Comerç i de la Indústria. Veiem com el tallista va dibuixar, en les superfícies de fusta del moble, els atributs simbòlics de Mercuri (que reconeixem pel caduceu i pel bonet amb ales que indica que és "el missatger dels déus"), i pel que fa a l'activitat industrial apareixen representades fulles i fruits de cànem, que és una de les fibres vegetals més usada per a la fabricació de cordes. Val a dir que a les obreres del cànem se les anomenava "xinxes de fàbrica" perquè solien anar brutes i feien olor dels materials amb els quals treballaven. La decoració es completa amb tres frontisses de llautó molt ben treballades, l'emmerletat del coronament i uns petits trèvols esculpits amb alguns trets mecanitzats que confereixen a aquesta peça un aire inequívoc de modernitat.

Per la plaqueta daurada que hi ha a l'interior de la porta sabem que el moble va ser dissenyat i executat per l'ebenista barceloní A. Ruiz (Antoni Ruiz). Apareix representada una dona - àngel amb un estel que la il·lumina i que sosté un escut amb les eines per a la construcció. Va acompanyada pel lema "pro arte". L'ebenista tenia un taller fundat el 1875 que cap el 1903 estava ubicat al carrer de Sepúlveda, 187, amb un espai expositiu a la ronda de Sant Antoni, 59. La seva especialitat eren els mobles artístics i els bronzes decoratius, que, tal com

detall de la plaqueta daurada

vista general del moble

detall de la decoració

diu lapropaganda comercial, eren fets amb "esmero, elegancia y solidez".

Poca cosa més podem afegir a la història de la procedència i la funcionalitat de l'objecte, ja que les úniques notícies que posseïm és que procedeix de l'Escola d'Arts Aplicades de Terrassa (anteriorment, Escola d'Arts i Oficis, que es trobava al Palau d'Indústries o Escola Industrial, obra de l'arquitecte Lluís Muncunill).

Teresa-M. Sala
Universitat de Barcelona

Castell Cartoixa de Vallparadis

c. de Salmerón, s/n
08222 Terrassa
Tel. 93 785 71 44
Horaris: de dimarts a dissabte
de 10 a 13.30 h i de 16 a 19 h
Diumenges d'11 a 14 h
Dilluns i festius tancat

Conjunt Monumental de les Esglésies de Sant Pere

Plaça del Rector Homs, s/n
08222 Terrassa Tel. 93 783 37 02
Horaris: de dimarts a dissabte
de 10 a 13.30 h i de 16 a 19 h
Diumenges d'11 a 14 h
Dilluns i festius tancat

Casa Alegre de Sagrera

c. de la Font Vella
08221 Terrassa
Tel. 93 731 66 46
Horaris: de dimarts a dissabte
de 10 a 13 h i de 16 a 20 h
Diumenges d'11 a 14 h
Dilluns i festius tancat

Centre d'Interpretació de la Vila Medieval de Terrassa

Plaça de la Torre del Castell Palau, s/n
08221 Terrassa
Horaris: cal reserva prèvia

Claustre del convent de Sant Francesc d'Assís

Plaça del Doctor Robert, 1
08221 Terrassa
Horaris: de dilluns a divendres
de 10 a 13.30 h i de 17 a 19 h

Edició: Ajuntament de Terrassa. IMCET. Museu de Terrassa

Coordinació: Museu de Terrassa

Fotografies: Museu de Terrassa, BadiaCasanova,
Teresa Llordés, Xavier Jordana

Disseny gràfic i impressió: Grup Digital

Dip. Leg: B-26.574/2000

Tiratge: 1.100 exemplars

Ajuntament de Terrassa
Cultura

Museu de Terrassa

Direcció i Serveis:

c. dels Gavatxons, 9

08221 Terrassa

Tel. 93 789 27 55 / 93 739 70 72

Fax 93 736 80 68

museudeterrassa@terrassa.cat

Amb la coHaboració:

Amics del
Museu de
Terrassa

TOTHOM
SUMA